

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка

Філософський факультет
Кафедра політології

Затверджено

На засіданні кафедри політології
філософського факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 26 серпня 2022 р.)

Завідувач кафедри проф. Анатолій РОМАНЮК

**Силабус з навчальної дисципліни
«Еволюція політичних інститутів»,
що викладається в межах ОПШ «Політологія»
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів
зі спеціальності 052 «Політологія»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
2022 року вступу**

Львів – 2022

Назва курсу	Еволюція політичних інститутів
Адреса викладання курсу	м.Львів, вул.Університетська – 1, кім.206
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра політології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 – Соціальні та поведінкові науки; спеціальність: 05 Політологія
Викладачі курсу	Романюк Анатолій Семенович, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедрою політології
Контактна інформація викладачів	anatoliy.romanyuk@lnu.edu
Консультації по курсу відбуваються	Щопонеділка, 14:00-15:00, вул.Університетська – 1, ауд.206
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/bachelor/curriculum-politology https://filos.lnu.edu.ua/course/evoliutsiia-politychnykh-instytutiv
Інформація про курс	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб розуміти коли, за яких умов, під впливом яких чинників формувалися основні політичні інститути, як вони еволюціонували внаслідок дії конкретних чинників. Отриманні знання мають дозволити виділити головні індикатори кожного політичного інституту.
Коротка анотація курсу	Дисципліна «Еволюція політичних інститутів» є однією з перших нормативних дисциплін з спеціальності 052 Політологія для освітньої програми підготовки бакалаврів, яка викладається в другому семестрі в обсязі 4,5 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).
Мета та цілі курсу	Метою викладання навчальної дисципліни «Еволюція політичних інститутів» є формування теоретичних знань щодо сутності, форм та причин утворення і еволюції головних політичних інститутів на різних етапах історичного розвитку європейської цивілізації, чинників які зумовлюють спільні та відмінні риси в крос темпоральному вимірі.
Література для вивчення дисципліни	<ol style="list-style-type: none"> 1. Романюк А.С. Еволюція політичних інститутів. Коли і за яких обставин сформувалися політичні інститути?: навч. посібник.- Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 2. Бостан Л. М., Бостан С. К. Історія держави і права зарубіжних країн : навч. посібник. 2-ге вид., перероб. і доп. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 730 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://library/nlu/edu/ua/POLN_TEXT/CUL/13-Isor_derzh_prava_Bostan.pdf 3. Велика війна 1914-1918 рр. і Україна : у 2 т. / Нац. акад. наук України, Ін-т історії України, упоряд. Олександр Реєнт; [редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.] Київ : Кліо, 2013–2015. 4. Держава Ізраїль: політика і суспільство: навч. посібник / В. Ханін, А. Романюк, В. Чернін. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. 372 с. 5. Де Токвіль, Алексіс. Про демократію в Америці [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://litopys.org.ua/toca/toc.htm 6. Дейвіс Н. Європа: Історія / Пер. з англ. П. Тарашук, О. Коваленко. Київ : Вид-во С. Павличко «Основи», 2001. 1463 с. 7. Історія держави і права зарубіжних країн (Середньовіччя та ранній новий час) : навч. посібник / За ред. Б. Й. Тищик. Львів : Світ, 2006.

	<ol style="list-style-type: none"> 8. Перша світова війна і революції: вектори соціокультурних трансформацій : колективна монографія / [С. С. Троян, С. Й. Бобилєва, Н. В. Венгер та ін.]; Наук. ред. д.е.н., проф. С. С. Троян. Київ : Кондор, 2017. 280 с. 9. Перша світова війна у фокусі «плинної нестабільності»: міжнародна і внутрішня політика : колективна монографія. Київ : Кондор, 2019. 280 с. 10. Політична енциклопедія / Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. 808 с. 11. Світова історія: ХХ століття : енциклопедичний словник / За ред. Ігора Підкови та Романа Шуста. Львів : Літопис, 2008. 976 с. 12. Страхов М. М. Історія держави і права зарубіжних країн : підручник [для студ. юрид. спец. вищих навч. закл.] / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого; Академія правових наук України. 2-е вид., перероб. та доп. Київ : ІнЮре, 2003. 13. Тищик Б. Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу : навч. посібник. Т. 1: Історія держави і права країн Стародавнього Сходу і Стародавньої Греції. Львів : Сполом, 1999. 14. Фісун О. Античні витоки демократичної теорії: метаморфози полісу та парадокси архе // Вісник Харк. нац. ун-ту ім. В. Н. Каразіна: Питання політології. 2008. № 11. С. 6–14. 15. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. Київ : Наш формат, 2019. 576 с. 16. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. Київ : Наш формат, 2019. 608 с. 17. Харарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття/ Пер. з англ. О.Дем'янчука. Київ : Форс Україна, 2018. 416 с. 18. Хрестоматія з історії держави і права зарубіжних країн : навч. посібник [для студ. юридичних спец. вищ. закл. освіти] / За ред. В. Д. Гончарука. Т. 1–2. Київ : ІнЮре, 1998. 19. Шведа Ю. Р. Політичні партії. Енциклопедичний словник. Львів : Астролябія, 2005. 488с. 20. Baszkiewicz J. Powszechna historia ustrojów państwowych. Gdańsk: ARCHE, 2001. 399 s. 21. Ertman T. Birth of the Leviathan. Building states and regimes in medieval and early modern Europe. Massachusetts : Harvard University, 1999. 22. Krasowski K., Krzymkowski M., Sikorska-Dzięgielewska K., Walachowich J. Historia Ustroju Państwa / Wydanie drugie, poprawione. Poznań : Ars boni et aequi. 424 s. 23. Wąsowicz M. Prawo i obywatel. Rzecz o historyczno-prawnych korzeniach europejskiego standardu ustrojowego. Warszawa : SCHOLAR, 2015. 348 s.
Тривалість курсу	І семестр/135 год.
Обсяг курсу	64 години аудиторних занять. З них 32 годин лекцій, 32 годин лабораторних робіт/практичних занять та 71 години самостійної роботи

<p>Очікувані результати навчання</p>	<p>У результаті успішного проходження курсу студент набуде <i>спеціальні (фахові) компетентності</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. - СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. - СК14. Здатність аналізувати та прогнозувати особливості впливу соціальних груп, груп інтересів та груп тиску на політичну реальність, організація та здійснення діяльності з захисту групових інтересів в політичному процесі. <p><i>Програмні результати навчання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - РН10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. - РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. - РН14. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності. <p>Після завершення цього курсу студент буде :</p> <ul style="list-style-type: none"> • знати: • концептуальну логістику розвитку політичних доктрин ХХ – ХХІ ст.; • особливості формування та еволюції політичних доктрин лібералізму, консерватизму, націоналізму, фашизму та націонал-соціалізму, комунізму, соціал-демократії, популізму, фемінізму, екологізму; • детермінацію політичних доктрин практикою і зворотній вплив доктрин на політичних акторів; • взаємозалежність і вплив політичних доктрин на еволюцію/трансформацію політичного процесу. • вміти: • охарактеризувати концептуальні характеристики основних політичних доктрин; • кваліфікувати політичні тексти щодо їх доктринального позиціонування; • прослідкувати генезу та концептуальний зв'язок політичних оцінок і вимог стосовно різних політичних доктрин.
<p>Ключові слова</p>	<p>Політичний інститут, держава, глава держави, парламент, уряд, політична партія, вибори</p>
<p>Формат курсу</p>	<p>Очний / змішаний онлайн і офлайн</p>
<p>Теми</p>	<p>Проведення лекцій, практичних занять та консультації для кращого розуміння тем</p>
<p>Підсумковий контроль, форма</p>	<p>Доцільно подавати у формі СХЕМИ КУРСУ** іспит в кінці семестру усний</p>

Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Історія політичних вчень», «Політична географія і геополітика» важливих для сприйняття категоріального апарату частини курсу.
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, колаборативне навчання (групові проекти, спільні розробки, групові розрахункові роботи, навчальні спільноти, тьюторство і т.д.), проектно-орієнтоване навчання, дискусія, семінари, самостійна робота, аналіз статистичних баз даних. Навчальні методи: пояснювально-ілюстративний, частково-пошуковий, інтерактивний, активізації навчання.
Необхідне обладнання	Вивчення курсу потребуватиме залучення персонального комп'ютера (принаймні лектором) і мультимедійного проектора. Крім того, бажано, щоби студенти також користувались персональними комп'ютерами. Для курсу не потрібно спеціалізованого програмного забезпечення (хоча воно може використовуватись за бажанням). Тим не менше, потрібне впевнене користування загальноживаними програмами й операційними системами (з метою подання електронних матеріалів – електронна пошта, платформи Microsoft Teams, Zoom, Telegram, Moodle тощо). Також для курсу бажане володіння мінімальними навиками роботи з базами та масивами даних й інформації.
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної діяльності)	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • практичні/самостійні тощо : 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 25 • контрольні заміри (модулі): 25% семестрової оцінки; максимальна кількість балів 25 • іспит/залік: 50% семестрової оцінки. Максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100</p> <p>Письмові роботи: Очікується, що студенти виконають декілька видів письмових робіт (есе, вирішення кейсу).</p> <p>Академічна доброчесність: Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування, втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів плагіату чи обману.</p> <p>Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі студенти відвідають усі лекції і практичні заняття курсу. Студенти мають інформувати викладача про неможливість відвідати заняття. У будь-якому випадку студенти зобов'язані дотримуватися усіх строків визначених для виконання усіх видів письмових робіт, передбачених курсом.</p> <p>Політика виставлення балів. Враховуються бали набрані на поточному тестуванні, самостійній роботі та бали підсумкового тестування. При цьому обов'язково враховуються присутність на заняттях та активність студента під час практичного заняття; недопустимість пропусків та запізнь на заняття; користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями</p>

	<p>під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням; списування та плагіат; несвоєчасне виконання поставленого завдання і т. ін.</p> <p>Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються.</p>
<p>Питання до заліку чи екзамену.</p>	<p style="text-align: center;">Орієнтовні питання з контролю знань</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Основні різновиди Номо. Чинники, які детермінували їхню еволюцію. 2. Особливості розвитку Номо sapiens щодо представників інших видів людського роду. 3. Сутність та значення неолітичної революції. 4. Різновиди первісних/примітивних людських угруповань. 5. Причини утворення та головні характеристики східних деспотій. 6. Особливість монархії та тиранії в Античній Греції. 7. Афіньський поліс і його характеристики. 8. Сутність республіканського етапу розвитку Стародавнього Риму. 9. Різновиди магістратур у республіканському Стародавньому Римі. 10. Постать Юлія Цезаря і його вплив на розвиток Риму. 11. Особливості етапу принципату в Стародавньому Римі. 12. Особливості етапу доміанату в Стародавньому Римі. 13. Особливості королівств етапу ранього середньовіччя. 14. Карл Великий і його вплив на формування інституційної матриці феодального суспільства. 15. Сутність ленних відносин та їхні наслідки. 16. Інституції Візантійської імперії. 17. Особливості організації Священної Римської імперії німецького народу. 18. Формат відносин між імператором/монархами та Папами. 19. Французька ленна монархія. 20. Католицька церква як державний інститут. 21. Італійські міста-республіки: причини і чинники формування. 22. Венеціанська республіка. 23. Сутність та особливості патрімоніальної монархії. 24. Формування та характеристика інституту Корони. 25. Головні характеристики станової монархії. 26. Формування інституту парламенту в Англії. 27. Еволюція королівської ради в інститут виконавчої влади. 28. Еволюція інституту армії протягом XV – XVII ст. 29. Вплив Відродження на церкву, монархію і систему врядування. 30. Сутність та особливості Реформації. 31. Особливість монархії періоду Ренесансу. 32. Формування та головні параметри абсолютизму. 33. Нідерландська республіка: формування та конструкція. 34. Вестфальська мирна угода і засади суверенітету. 35. Англійська громадянська війна та Славетна революція XVII ст. 36. Велика Британія як модель конституційної монархії. 37. Декларація незалежності США. 38. Конституція США та Білль про права. 39. Причини та рушійні сили Французької революції 1789 р. 40. Декларація прав людини і громадянина. 41. Якобінська диктатура. 42. Інституційна конструкція Директорії та причини її падіння.

43. Постать Наполеона Бонапарта та його внесок у європейську історію.
44. Головні характеристики авторитарного режиму Наполеона Бонапарта.
45. Особливості авторитарного режиму Луї Наполеона Бонапарта.
46. Самодержавство в Росії як різновид авторитарного режиму.
47. Особливості авторитарного режиму Миколи I.
48. Особливості авторитарного режиму Олександра III.
49. Формування та умови діяльності Другої Іспанської республіки.
50. Громадянська війна в Іспанії 1936–1939 рр.
51. Авторитарний формат режиму Ф. Франко.
52. Особливості авторитарних політичних режимів першої половини ХХ ст. у країнах Європи.
53. Реформа виборчого законодавства у Великій Британії протягом ХІХ ст.
54. Реформа системи державного управління Стаффорда Норткота і Чарльза Едварда Тревельяна.
55. Формування політичних партій у Великій Британії протягом ХІХ ст.
56. Процес формування сучасної території США.
57. «Джексонівська демократія» у США в ХІХ ст.
58. Громадянська війна у США 1861–1865 рр.
59. Умови та процес формування політичних партій у США.
60. Інституційна конструкція Другої Французької республіки.
61. Інституційна конструкція Третьої Французької республіки.
62. Становлення політичних партій та громадських організацій у Франції протягом ХІХ ст.
63. Ост-Індська кампанія.
64. Британські колонії, їхній статус і система функціонування.
65. Система управління в Австро-Угорській імперії.
66. Королівство Галичини і Володимирії.
67. Робітничий рух першої половини ХІХ ст.
68. I та II Соціалістичні Інтернаціонали.
69. Причини та чинники Першої світової війни.
70. Сторони-учасниці Першої світової війни та їхні інтереси/завдання.
71. Політичні наслідки Першої світової війни.
72. Перша світова війна і Україна.
73. III Комуністичний Інтернаціонал.
74. Комуністичний рух першої половини ХХ ст.
75. Причини зародження фашизму в Італії та Німеччині.
76. Умови та чинники захоплення влади в Італії Б. Муссоліні.
77. Сутність та особливості фашизму в «широкому» та «вузькому» розумінні.
78. Інституційна конструкція фашистського режиму Б. Муссоліні.
79. Спільні та особливі характеристики фашизму та націонал-соціалізму.
80. Особливості устрою та функціонування Веймарської республіки.
81. Інституційна конструкція III Рейху.
82. Оцінка тоталітарного режиму А. Гітлера.
83. Лютнева/березнева революція 1917 р. в Росії.
84. Жовтневий/листопадовий переворот/революція 1917 р.
85. Інституційна конструкція сталінського режиму.
86. Оцінка тоталітарного режиму В. Леніна та Й. Сталіна.
87. Особливості державного устрою СРСР.

	<p>88. Умови та причини Другої світової війни. 89. Політичні наслідки Другої світової війни. 90. Україна у Другій світовій війні. 91. Сутність сіонізму. 92. План побудови єврейської держави. 93. Особливості формування та організації Держави Ізраїль.</p>
Опитування	Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу.

Схема курсу

Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
1 2 год.	Формування людських спільнот та державних інституцій у стародавній час	Лекція	1,2, 4, 5, 10, 20, 25		
2 2 год.	Формування людських спільнот та державних інституцій у стародавній час	Лекція	1,2, 4, 5, 10, 23, 25, 33	Афінський поліс. Імперія Олександра Македонського/ 7 год.	
3 2 год.	Формування людських спільнот та державних інституцій у стародавній час	Практичне заняття	1,2, 4, 5, 10, 23, 25, 33		
4 2 год.	Інституційні формування періоду ленних монархій	Лекція	1, 3, 11, 13, 27		
5 2 год.	Політичні інститути Стародавнього світу Заняття 1	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 27, 29, 31	Римська імперія: чинники становлення та розвитку/ 7,5 год.	
6 2 год.	Інституційні формування періоду ленних монархій	Лекція	1, 3, 11, 13, 27		
7 2 год.	Політичні інститути Стародавнього світу Заняття 2	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 27, 29, 31		
8 2 год.	Еволюція монархії від станової до абсолютної	Лекція	1, 3, 11, 13, 27, 35	Священа римська імперія німецького народу/ 7 год.	
9 2 год.	Політичні інститути доби раннього феодалізму. Заняття 1	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 27, 29, 31		
10 2 год.	Еволюція монархії від станової до абсолютної	Лекція	1, 3, 11, 13, 27, 35		

11 2 год.	Політичні інститути доби раннього феодалізму. Заняття 2	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 27, 29, 31	Італійські міста – республіки/ 6,5 год.	
12 2 год.	Формування конструкції ліберальної держави (XVII – XVIII ст.)	Лекція	1, 9, 11, 27, 35, 36, 37		
13 2 год.	Політичний контекст Реформації і Контрреформації	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 27, 29, 31	Вестфальська мирна угода 1648 р./ 7,5 год.	
14 2 год.	Формування конструкції ліберальної держави (XVII – XVIII ст.)	Лекція	1, 9, 11, 27, 35, 36, 37		
15 2 год.	Англійська революція XVII ст.	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 28, 29, 31	Великі географічні відкриття. Колонізація Америки/7,5 год.	
16 2 год.	Формування демократичної держави (XIX – початок XX ст.)	Лекція	1, 9, 11, 27, 35, 36, 37		
17 2 год.	Велика Французька революція XVIII ст.	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 28, 29, 31	Феномен просвітництва /6 год.	
18 2 год.	Формування демократичної держави (XIX – початок XX ст.)	Лекція	1, 9, 11, 27, 35, 36, 37		
19 2 год.	Американська революція XVIII ст.	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 28, 29, 31	Громадянська війна у США XIX ст./7,5 год.	
20 2 год.	Варіативність авторитарних режимів та їхня еволюція (XIX – перша половина XX ст.)	Лекція	1, 11, 19, 28, 36, 37		
21 2 год.	Британська імперія, як чинник демократичного розвитку залежних країн	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 28, 29, 31	Процес об'єднання Німеччини. Постать Бісмарка/7 год.	
22 2 год.	Варіативність авторитарних режимів та їхня еволюція (XIX – перша половина XX ст.)	Лекція	1, 11, 19, 28, 36, 37		
23 4 год.	Австро-Угорська імперія	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 28, 29, 31		

24 2 год.	Тоталітарні політичні режими в Італії, Німеччині та СРСР	Лекція	1,11, 19, 26, 28, 30, 35,36, 37	Процес об'єднання Італії. Гарібальді/ 7,5 год.	
25 2 год.	Перша світова війна	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 28, 29, 31		
26 2 год.	Тоталітарні політичні режими в Італії, Німеччині та СРСР	Лекція	1,11, 19, 26, 28, 30, 35,36, 37		
27 2 год.	Революції в Росії 1917 року	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 28, 29, 31		
28 2 год.	Умови і програма формування Держави Ізраїль	Лекція	1, 8, 11, 18, 19, 28		
29 2 год.	Друга світова війна	Практичне заняття	1, 4, 12, 21, 22, 28, 29, 31		
30 2 год.	Тенденції еволюції політичних інститутів наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.	Лекція	1, 11, 30		
31 2 год.	Теорія та практика побудови Держави Ізраїль	Практичне заняття	1, 8, 28, 29, 31		